

УВС АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: УВА-2023/70/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас:
[www.audit.mn](#)
Улаангом хот
2023 он

Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газар,
Дарга, тэргүүлэх аудитор: М.Батсуурь
Утас: 70453317, Цахим хаяг: BatsuuriM@audit.gov.mn
Аудитын менежер: М.Бат-Амгалан
Утас: 70453799, Цахим хаяг: Bat-Amgalanm@audit.gov.mn
Гэрээт аудитор: С.Алтанхундага
Утас: 70453799, Цахим хаяг: S_Altanhundaga@yahoo.com

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

1. ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	
Асуудлыг онцолсон хэсэг	
Аудитын гол асуудал	
2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН	
4.1 Ерөнхий зүйл	
4.2 Материаллаг байдал	
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	
4.5.1 Завсрын аудитын талаар	
4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн	
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	
5.1 Залруулсан алдаа	
5.2 Төлбөрийн акт	
5.3 Албан шаардлага	
5.4 Зөвлөмж	
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ	

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
СТА	Санхүүгийн тайлангийн аудит
ТШЗ	Төсвийн шүүд захирагч
НА	Нийцлийн аудит

**УВС АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

213400, Увс аймаг, Улаангом сум,
Ө.Бадрахын гудамж
Утас: 70-45-33-17, Факс: (976)70-45-33-17,
E-mail: uvs@audit.gov.mn

ЦАГААНХАЙРХАН СУМЫН ЗАСАГ
ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА
Т.БАТСАЙХАН ТАНАА

2023.02.14 № УВА-2023/70/НА-СТА-ТЦЗ
танай -ны № -т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Тайлант хугацаанд сумын орон нутгийн хөгжлийн сангийн 42,370.0 мянган төгрөгөөр баригдсан халуун ус дуусаагүй барилгын дансанд бүртгэлтэй 2 жил болж байна. Аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 9/03 дугаар тогтоолоор 7 ширхэг мотоцикл, зоорийг актлаж данснаас хассан байна.

Аудитын гол асуудал

АДБОУС 2701.8-д тодорхойлсон тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад үлэмж нөлөө үзүүлэх ажил гүйлгээ байхгүй болно.

0200700534

Бусад асуудлын хэсэг

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга толилуулгад тусгаагүй, аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалтын улмаас аудитын хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй асуудал гараагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

М.БАТСУУРЬ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1. Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	/Төгрөг/	
		Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>159,294,162.00</u>	<u>165,121,597.00</u>
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	00.00	00.00
33	АВЛАГА	60,000.00	00.00
335	Бусад авлага	60,000.00	00.00
3351	Байгууллагаас авах авлага	60,000.00	00.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	159,234,162.00	165,121,597.00
354	Хангамжийн материал	159,234,162.00	165,121,597.00
35410	Бичиг хэргийн материал	1,377,245.00	1,377,245.00
35420	Аж ахуйн материал	76,097,840.00	82,493,775.00
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	150,000.00	150,000.00
35450	Барилгын засварын материал	104,500.00	104,500.00
35470	Бусад хангамжийн материал	81,504,577.00	80,996,077.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	1,186,143,907.59	1,238,504,629.68
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	1,186,143,907.59	1,238,504,629.68
392	Биет хөрөнгө	1,125,951,907.59	1,163,596,629.68
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	680,244,174.80	829,632,924.80
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-151,799,174.42	-183,624,508.60
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	436,874,800	438,694,800
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-173,909,616.43	-220,291,050.19
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	141,736,561	169,680,311
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-116,269,059.64	127,970,412
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	44,179,096.77	45,079,096.77
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-28,063,670.14	-31,364,054.17
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	35,434,914	35,434,914
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	-10,971,164.45	13,378,214.63
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	631,795,284	650,676,284
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-363,300,237.90	-428,973,461.34
393	Биет бус хөрөнгө	60,192,000.00	74,908,000.00
39301	Програм хангамж	1,360,000.00	1,360,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-1,360,000.00	-1,360,000.00
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	60,192,000.00	74,908,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	1,345,438,069.59	1,403,626,226.68
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	00.00	00.00
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	1,345,438,069.59	1,403,626,226.68
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	1,345,438,069.59	1,403,626,226.68
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	959,376,539.62	974,092,539.62
512	Хуримтлагдсан үр дүн	377,504,153.24	420,976,310.33

51210	Өмнөх үеийн үр дүн	377,504,153.24	377,504,153.24
51220	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	43,472,157.09
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	8,557,376.73	8,557,376.73
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	1,345,438,069.59	1,403,626,226.68

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл / төгрөгөөр /
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	719,189,225.00	673,204,985.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	265,464,460	193,215,285
120	Нийтлэг татварын бус орлого	265,464,460	193,215,285
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих		1,000,000
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	265,464,460	192,215,285
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	453,724,765	479,989,700
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	6,207,665	2,396,000
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	3,145,000	
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	450,000	
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө		1,900,000
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	2,612,665	496,000
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	447,517,100	477,593,700
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	447,517,100	477,593,700
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	564,577,238.74	629,269,949.43
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	564,577,238.74	629,269,949.43
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	535,767,618.03	583,170,028.48
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	251,139,172	258,677,421
210101	Үндсэн цалин	216,302,902	186,551,381
210102	Нэмэгдэл		35,873,460
210104	Урамшуулал		11,055,368
210105	Гэрээт ажлын хөлс	34,836,270	25,197,212
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,211,802.29	35,350,989.05
210201	Тэтгэврийн даатгал	22,823,422.02	22,121,464.45
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,511,912.27	2,602,953.78
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,009,369.73	2,073,033.69
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	445,469.25	514,058.48

210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,421,629.02	5,039,478.65
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	34,038,453	33,393,749
210301	Гэрэл, цахилгаан	3,793,061	3,148,357
210302	Түлш, халаалт	30,245,392	30,245,392
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	35,887,001	40,912,810
210401	Бичиг хэрэг	4,606,250	3,307,400
210402	Тээвэр, шатахуун	21,559,351	33,689,310
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,312,900	2,357,300
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	141,600	
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	7,266,900	1,558,800
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	12,236,900	6,068,900
210604	Урсгал засвар	12,236,900	6,068,900
2107	Томилолт, зочны зардал	1,960,000	2,778,000
210702	Дотоод албан томилолт	1,960,000	2,778,000
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	2,266,708	4,544,800
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	499,680	2,320,600
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	288,000	288,000
210803	Даатгалын үйлчилгээ	150,000	150,000
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	150,298	159,649
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	44,000	150,000
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	459,000	574,000
210807	Газрын төлбөр	675,730	902,551
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	166,027,581.74	204,443,359.43
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	28,262,950	33,407,410
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	500,000	950,000
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	137,264,631.74	170,085,949.43
210904	Найдваргүй авлагын алдагдал		
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	28,809,620.71	43,299,920.95
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	19,564,800	38,740,400
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	11,653,400	12,553,000
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж		25,357,400
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	7,911,400	830,000
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	9,244,820.71	4,559,520.95
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	9,244,820.71	4,559,520.95
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ		2,800,000
2200	Дотоод эх үүсвэрээр		2,800,000
223001	Бусад хөрөнгө		2,800,000
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	154,611,986.26	43,935,035.37

225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	11,133,549.38	462,878.48
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	11,133,549.38	462,878.48
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	-11,133,549.38	-462,878.48
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	<u>143,478,436.88</u>	<u>43,472,157.09</u>

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл / төгрөгөөр /
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	<u>453,724,765</u>	<u>480,989,700</u>
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого		1,000,000
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих		1,000,000
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	453,724,765	479,989,700
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	6,207,665	2,396,000
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	3,145,000	00.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	450,000	
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө		1,900,000
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	2,612,665	496,000
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	447,517,100	477,593,700
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	447,517,100	477,593,700
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	<u>453,724,765.00</u>	<u>468,189,700.00</u>
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	<u>453,724,765.00</u>	<u>468,189,700.00</u>
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	424,915,144.29	424,889,779.05
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	251,139,172	258,677,421
210101	Үндсэн цалин	216,302,902	183,181,155.90
210102	Нэмэгдэл		39,243,685.10
210104	Урамшуулал		11,055,368
210105	Гэрээт ажлын хөлс	34,836,270	25,197,212
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,208,460.29	32,350,989.05
210201	Тэтгэврийн даатгал	22,823,422.02	22,022,487.03
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,511,912.27	2,590,893.09
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,009,369.73	2,072,734.45
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	442,127.25	514,058.64
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,421,629.02	5,150,815.84

2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	34,038,453	33,393,749
210301	Гэрэл, цахилгаан	3,793,061	3,148,357
210302	Түлш, халаалт	30,245,392	30,245,392
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	29,496,451	37,888,860
210401	Бичиг хэрэг	4,557,250	2,343,400
210402	Тээвэр, шатахуун	21,037,801	32,194,360
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,312,900	2,357,300
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	166,200	200,000
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,422,300	793,800
2105	Нормативт зардал	7,572,000	616,000
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	7,572,000	616,000
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	37,516,900	17,926,900
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	10,880,000	8,388,000
210602	Тавилга	8,930,000	3,400,000
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	17,706,900	6,138,900
2107	Томилолт, зочны зардал	1,960,000	2,778,000
210702	Дотоод албан томилолт	1,960,000	2,778,000
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	2,339,708	4,794,800
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	572,680	2,570,600
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	288,000	288,000
210803	Даатгалын үйлчилгээ	150,000	150,000
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	150,298	159,649
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	44,000	150,000
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	459,000	574,000
210807	Газрын төлбөр	675,730	902,551
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	28,644,000	36,463,060
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	26,836,000	35,099,060
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	1,808,000	1,364,000
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	28,809,620.71	43,299,920.95
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	19,564,800	38,740,400
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	11,653,400	12,553,000
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж		25,357,400
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	7,911,400	830,000
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	9,244,820.71	4,559,520.95
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	9,244,820.71	4,559,520.95
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)		<u>12,800,000.00</u>
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)		12,800,000
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ		12,800,000

2200	Дотоод эх үүсвэрээр		12,800,000
223001	Бусад хөрөнгө		12,800,000
226001	Гадаад эх үүсвэрээр		
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)		<u>-12,800,000</u>
7	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)		
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/төгрөг/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Бусад	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
C01	2021 оны 01-р сарын 01-нээрх үлдэгдэл	922,791,739.62	1,603,330.29	153,516,004.50		1,077,911,074.41
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт					
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	922,791,739.62	1,603,330.29	153,516,004.50		1,077,911,074.41
C04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт	00.00	00.00	00.00	00.00	00.00
C05	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний бууралт	00.00	00.00	00.00	00.00	00.00
C06	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	00.00	00.00	00.00	00.00	00.00
C07	Тайлант үеийн үр дүн			39,272,236.66		39,272,236.66
C08	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	959,376,539.62	8,557,376.73	377,504,153.24		1,345,438,069.59
D01	2022 оны 01-р сарын 01-нээрх үлдэгдэл	959,376,539.62	8,557,376.73	377,504,153.24		1,345,438,069.59
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт					
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	959,376,539.62	8,557,376.73	377,504,153.24		1,345,438,069.59
D04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт, бууралт	00.00	00.00	00.00	00.00	00.00
D05	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт, бууралт	14,716,000	00.00	00.00	00.00	14,716,000
D06	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	00.00	00.00	00.00	00.00	00.00
D07	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү	00.00	00.00	00.00	00.00	00.00
D08	Тайлант үеийн үр дүн	00.00		43,472,157.09		43,472,157.09
D09	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	974,092,539.62	8,557,376.73	420,976,310.33		1,403,626,226.68

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөг/

ЭЗА	Үзүүлэлт	Тайлант оны		
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл			
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	466,293,700	461,234,179.05	5,059,520.95
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	466,293,700	461,234,179.05	5,059,520.95
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	427,550,300	422,493,779.05	5,056,520.95
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	259,195,300	258,677,421	517,879
210101	Үндсэн цалин	233,995,300	183,181,155.90	50,814,144.10
210102	Нэмэгдэл		39,243,685	-39,243,685
210104	Урамшуулал		11,055,368	-11,055,368
210105	Гэрээт ажлын хөлс	25,200,000	25,197,212	2,788
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,399,600	32,350,989.05	48,610.95
210201	Тэтгэврийн даатгал	22,031,600	22,022,487.03	9,112.97
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,592,000	2,590,893.09	1,106.91
210203	даатгал ҮОМШӨ-ний	2,073,600	2,072,734.45	865.55
210204	даатгал Ажилгүйдлийн	518,500	514,058.64	4,441.36
210205	даатгал Эрүүл мэндийн	5,183,900	5,150,815.84	33,084.16
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	35,409,400	33,393,860	2,015,651
210301	Гэрэл, цахилгаан	5,164,000	3,148,357	2,015,643
210302	Түлш, халаалт	30,245,400	30,245,392	8
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	38,032,000	37,692,860	339,140
210401	Бичиг хэрэг	2,147,400	2,147,400	
210402	Тээвэр, шатахуун	32,198,700	32,194,360	4,340
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,692,000	2,357,300	334,700
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	200,000	200,000	
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	793,900	793,800	100
2105	Нормативт зардал	616,400	616,000	400
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	616,400	616,000	400

2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	18,239,400	17,926,900	312,500
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	8,700,000	8,388,000	312,000
210602	Тавилга	3,400,000	3,400,000	
210604	Урсгал засвар	6,139,400	6,138,900	500
2107	Томилолт, зочны зардал	2,824,900	2,778,000	46,900
210702	Дотоод албан томилолт	2,824,900	2,778,000	46,900
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	5,066,800	4,794,800	272,000
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	2,690,000	2,570,600	119,400
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	288,000	288,000	
210803	Даатгалын үйлчилгээ	150,000	150,000	
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	196,000	159,649	36,351
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	150,000	150,000	
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	689,800	574,000	115,800
210807	Газрын төлбөр	903,000	902,551	449
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	35,766,500	34,263,060	1,503,440
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	34,700,000	33,199,060	1500,940
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	1,066,500	1,064,000	2,500
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	38,743,400	38,740,400	3,000
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	38,743,400	38,740,400	3,000
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	12,553,000	12,553,000	
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	25,357,400	25,357,400	
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	833,000	830,000	3,000
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	12,800,000	12,800,000	
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	12,800,000	12,800,000	
223001	Бусад хөрөнгө	12,800,000	12,800,000	
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	479,093,700	474,034,179.05	5,059,520.95

1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	477,593,700	473,034,179.05	4,559,520.95
132001	Орон нутгийн төсвөөс	477,593,700	473,034,179.05	4,559,520.95
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	1,500,000	1,000,000	500,000
120004 1	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	1,500,000	1,000,000	500,000
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл			
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл			
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ			
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО			
610001	Төсвийн байгууллага			
62	АЖИЛЛАГСДЫН ТОО	25	25	
620001	Удирдах ажилтан	7	7	
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	9	9	
620003	Үйлчлэх ажилтан	3	3	
620004	Гэрээт ажилтан	6	6	

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	/төгрөг/	
			Гүйцэтгэл	Зөрүү
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл			
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН		2,396,000	-2,396,000
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ		2,396,000	-2,396,000
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ		2,396,000	-2,396,000
2104	Хангамж, бараа материалын зардал		196,000	-196,000
210401	Бичиг хэрэг		196,000	-196,000
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.00	2,200,000	-2,200,000
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		1,900,000	-1,900,000
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх		300,000	300,000
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР		2,396,000	-2,396,000
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого		2,396,000	-2,396,000

131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	1,900,000	-1,900,000
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	496,000	-496,000
IV	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)		
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газар нь Төрийн захиргааны байгууллагын манлайллыг дээшлүүлж, төрийн албаны шинэчлэлийг гүнзгийрүүлж, хууль тогтоомж, Засгийн газрын болон Аймаг сумын засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг орон нутагт сурталчлах, хэрэгжүүлэх ажлыг шуурхай зохион байгуулах, хөгжлийн явцад хяналт шинжилгээ хийх, үр дүнг үнэлж дүгнэх, удирдлагыг цаг үеэ олсон зөвлөгөө бүх талын үйлчилгээ мэдээллээр хангах, иргэдэд төрийн үйлчилгээг шуурхай, чанартай хүргэхэд анхаарч ажиллаж байна.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж буй хууль эрх зүйн хувьд:

1. Монгол улсын засаг захиргааны нутаг дэвсгэрийн нэгт түүний удирдлагын тухай хууль
2. Хөдөлмөрийн тухай хууль
3. Төсвийн тухай хууль
4. Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль
5. Захиргааны ерөнхий хууль
6. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль
7. Төрийн албаны тухай хууль
8. Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах тухай хууль
9. Шилэн дансны тухай хууль

Тайлант хугацаанд санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд дараах өөрчлөлтүүд орсон байна. Үүнд:

- ✓ Хөдөлмөрийн тухай хууль - Шинэчлэн найруулгыг 2022 оны 1 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс мөрдөж эхэлсэн.
- ✓ Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль - 2022 оны 04 дүгээр сарын 29-ний өдөр батлагдсан.

- ✓ Төрийн албаны тухай хуульд 2022 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдөр, 7 дугаар сарын 05-ны өдөр, 11 дүгээр сарын 11-ний өдөр нэмэлт өөрчлөлтүүд оруулсан байна.
- ✓ Төсвийн тухай хуульд 2022 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдөр, 7 дугаар сарын 01-ний өдөр, 8 дугаар сарын 29-ний өдөр, 11 дүгээр сарын 11-ний өдөр
- ✓ Засгийн газрын 2018 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн 382 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчид төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдэл олгох журам"
- ✓ Засгийн газрын 2019 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдрийн 276 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт
- ✓ Засгийн газрын 2022 оны 03 дугаар сарын 09-ний өдрийн 107 дугаар тогтоолын 7 дугаар хавсралт
- ✓ Сангийн сайдын 2022 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдрийн 120 дугаар тушаал "Албан томилолтын зардлын тариф" тус тус нэмэлт өөрчлөлт оруулсан байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газар нь 2022 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккрузл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан "Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар"-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 58,188.2 сая төгрөгөөр буюу 4.3 хувиар өссөн байна. Өмнөх оны үзүүлэлтээс өөрчлөлт гарсан нь бараа материал, үндсэн хөрөнгийн данс байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мянган төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	0	0	0
Авлага	60.0	0	-60.0
Бараа материал	159,234.1	165,121.6	5,887.5
Үндсэн хөрөнгө	1,186,143.9	1,238,504.6	52,360.7
Нийт хөрөнгө	1,345,438.0	1,403,626.2	58,188.2
Өр төлбөр	0	0	0
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	1,345,438.0	1,403,626.2	58,188.2
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	1,345,438.0	1,403.626.2	58,188.2

Авлагын дансны үлдэгдэл 60.0 мянган төгрөгөөр буурсан нь авлагаа бүрэн барагдуулснаас шалтгаалжээ.

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 165,121.6 мянган төгрөг болж 5,887.5 мянган төгрөгөөр өссөн нь аж ахуйн материал худалдан авснаас шалтгаалжээ

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 1,238,504.6 мянган төгрөг болж 52,360.7 мянган төгрөгөөр өссөн нь барилга байгууламж, авто тээврийн хэрэгсэл, машин тоног төхөөрөмж, тавилга хэрэгсэл, бусад үндсэн хөрөнгүүдийг хөрөнгө оруулалтаар болон худалдан авснаас шалтгаалжээ.

Засгийн газрын оролцоо дансны үлдэгдэл 1,403,626.2 мянган төгрөг болж 58,188.2 мянган төгрөгөөр өссөн нь аж ахуйн материал, барилга байгууламж, авто тээврийн хэрэгсэл, машин тоног төхөөрөмж, бусад үндсэн хөрөнгүүд нэмэгдсэнээс тайлант үеийн үр дүнгээс шалтгаалжээ.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2022 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг орон нутгийн төсвөөс 513,892.0 мянган төгрөг, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих зардлыг 1,500.0 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн төслийн саналаас орон нутгийн төсвөөс санхүүжих зардлыг 41,298.3 мянган төгрөгийг хасаж 472,593.7 мянган төгрөг, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих зардлыг 1,500.0 мянган төгрөгөөр баталсныг тодотгол хийж Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих зардлыг 477,593.7 мянган төгрөг, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих зардлыг хэвээр нь баталсан байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 2 хөтөлбөрийн 14 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 477.593.7 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс, 1,500.0 мянган төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны орлогоор бүрдүүлэхээр байна.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 477,593.7 мянга, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 1,000.0 мянга, нийт 478,593.7 мянган төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 461,234.2 мянган төгрөгийг зарцуулж, 4,559.5 мянган төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 474,034.2 мянган төгрөг буюу 98.9 хувьтай байгаа нь үндсэн үйл ажиллагааны зардлын төсвийг 5,059.5 мянган төгрөг дутуу зарцуулсантай холбоотой байна.

Хүснэгт 2. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

/мянган төгрөгөөр/

д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
1	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Үндсэн үйл ажиллагааны зардал-80101	250,806.1	249,801.1	1,004.9	99,6%
2	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Баг хорооны ҮА-ны зардал-80106	73,360.0	72,617.5	742,5	98,9%
3	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Төрийн өмчийн барилгын тогтмол зардал-80111	40,147.3	38,351.6	1,795.7	95,5%
4	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Нийтлэг үйлчилгээ-80112	31,086.9	31,074.4	12.5	99,9
5	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Мэдээлэл сурталчилгааны зардал-80205	250.0	250.0	0	100%
6	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж-80802	26,190.4	26,187.4	3.0	99,9%
7	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөний тэтгэмж-80815	12,553.0	12,553.0	0	100%
8	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Орон нутгийн нөөц хөрөнгө-81102	23,600.0	23,599.1	0.9	99,9%
9	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Мал тооллого-81507	2,000.0	2,000.0	0	100%
10	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Хур хог хаягдал орчны бохирдол-82212	200.0	200.0	0	100%
11	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Улсын баяр наадам- 82801	4,000.0	4,000.0	0	100%
12	ОН-ийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага-70106: Бусад-80918	12,800.0	12,800.0	0	100%
13	Ахмад настны хөгжил хамгаалал- 72208 Ахмадын сан-81549	600,0	600,0	0	100%
14	Байгаль орчин хамгаалан нөхөн сэргээх-71413 Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх-81701	1,500.0	0	1,000.0	0%

Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил, ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэлийн зардал нь албан хаагч ажлаас чөлөөлөгдсөнөөс шалтгаалан 517.9 мянга, гэрэл цахилгааны зардал 2,015.6 мянга, шуудан холбооны зардал 334.7 мянга, багаж, техник, хэрэгсэл худалдан авах зардал 312.0 мянга, дотоод

томилолтын зардал 46.9 мянга, бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамжийн зардал 272.0 мянга, бараа үйлчилгээний бусад зардлаас 1500.9 мянган төгрөгийг Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжсэнтэй холбоотойгоор тус тус хэмнэсэн байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “Нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө 1,900.0 мянга, Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 496,0 мянга, нийт 2,396.0 мянган төгрөгийн орлогыг бүрдүүлжээ.

Үүнээс бичиг хэргийн зардалд 196.0 мянга, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 1,900.0 мянга, хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх зардалд 300.0 мянган төгрөгийг зарцуулсан байна.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газар нь тайлант онд хэрэгжүүлсэн төсөл хөтөлбөр байхгүй байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газрын гэрээт аудитор С.Алтанхундага гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер М.Бат-Амгалан, дарга, тэргүүлэх аудитор М.Батсуурь нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг 2023 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 18 дугаар албан бичгээр Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг дунд гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн шатанд тодорхойлсон материаллаг байдлыг 2021 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлын 564,577.2 мянган төгрөгөөс 1 хувиар буюу 5,645.8 мянган төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагатай гэж үзсэн. Гүйцэтгэлийн шатанд материаллаг байдлыг 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 629,269.9 мянган төгрөгийн 1 хувиар буюу 6.292.7 мянган төгрөгөөр тогтоосон.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын хувьд хуульд хамаарах зүйл заалтын хүрээнд биет горим сорилыг хэрэгжүүлсэн. Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил гараагүй болно. /АБ-4/

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Тайлант хугацаанд www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд оруулбал зохих 119 мэдээллээс, мэдээлэл байршуулаагүй 2, хугацаандаа мэдээлсэн 117 мэдээллийг шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулсан байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь Шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайланд завсрын аудит хийгээгүй болно.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх аудитаар тогтоосон төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмж өгөөгүй байна.

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Цагаанхайрхан сумын Засаг даргын тамгын газрын хувьд дараагийн аудитаар анхаарах асуудал байхгүй болно.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

5.Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар алдаа зөрчил илрээгүй болно.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ

ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР /М.БАТСУУРЫ/

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР /М.БАТ-АМГАЛАН/

БЭЛТГЭСЭН:

ГЭРЭЭТ АУДИТОР /С.АЛТАНХУНДАГА/

2023 оны 02 дугаар сарын 14-ний өдөр